

Hakehila

Dan Kantor Tätäkään ei pidä unohtaa

Yaron Nadbornik Keskeisiä haasteita

Rabbi Simon Livson Miksi vaatteiden repiminen on kiellettyä tisha beavina?

Harriet Haras-Refael Vallattomat naiset

Jussi Hanhivaara Suomen ihmisoikeussuurlähettilään Rauno Merisaaren haastattelu

Michal Strutin Kuubanjuutalaisten jäljillä

Semy Kahan Ihmishenkien pelastamista Gazan rajan yli

Samuel Willner Kehittyviä vesivarantoja ja lukuisia uusia projekteja Etelä-Israelissa

Leif Furman Dan Kantor: "Aika aikaansa kutakin"

Ilpo Kuusela Muutosten lukuvuosi takanapäin: on kiitosten aika!

Hakehila toivottaa lukijoilleen
hyvää kesää!





2/2015 • 4/5775 (167)
38. vuosikerta
7.7.2015

Julkaisija
Helsingin juutalainen seurakunta
Judiska församlingen i Helsingfors
www.jchelsinki.fi

Päätoimittaja
Dan Kantor

Ulkoasu
Timo Tervoja

Taitto
Meri Kuusilehto

Kannen kuva
123RF.com

Toimitusneuvosto
Dan Kantor (pj),
Leif Furman, Jussi Hanhivaara
ja Harriet Haras.
Lehden toimittamisessa ovat avustaneet
Ruth Jakobson ja Kyllikki Kiikka.

Toimituksen osoite
Helsingin juutalainen seurakunta
Malminkatu 26, 00100 Helsinki
Puh. (09) 586 0310
Fax (09) 586 03 130
hakehila@jchelsinki.fi

Ilmoitushinnat
Takakansi 360 euroa
Sisäkansi 285 euroa
1/1 sivu 235 euroa
1/2 sivu 150 euroa
1/4 sivu 85 euroa
Kiitokset ja onnittelet 40 euroa

Tilaukset
Helsingin juutalainen seurakunta

Seuraava Hakehila
ilmestyy viikolla 38/2015
Aineisto toimitettava
viimeistään 28.8.2015
ISSN 1238-8076

Sisällys 2/2015 • 4/5775

Pääkirjoitus

Tätäkään ei pidä unohtaa s. 4
DAN KANTOR

Keskeisiä haasteita s. 6
YARON NADBORNIK

KOLUMNI: HARRIET HARAS-REFAEL s. 9

Miksi vaatteiden repiminen
on kiellettyä tisha beavina? s. 8
RABBI SIMON LIVSON

Juutalainen maailma

Suomen ihmisoikeussuurlähettilään Rauno Merisaaren haastattelu s. 10
JUSSI HANHIVAARA

Kuubanjuutalaisten jäljillä s. 11
MICHAL STRUTIN, TABLET MAGAZINE

Unkarin kaikkein tunnetuimman sianlihatuotteen Pick Salamin
juutalainen historia s. 15
DANIELLA CHESLOW

Israel ja Lähi-itä

Ihmishenkien pelastamista
Gazan rajan yli s. 18
SEMY KAHAN

Kehittyviä vesivarantoja ja lukuisia
uusia projekteja Etelä-Israelissa s. 20
SAMUEL WILLNER

Shvil Israel on patikkapolku
Tel Danista Eilatiin s. 22
LEENA ERONEN

67 syytä miksi rakastan
Israelia s. 24
SUOMENNOS MINDELE ZWEIG

KOLUMNI: JOHN BURSTEIN s. 28

Kotimaa

Kaatuneitten muistopäivän puhe s. 30
RONY SMOLAR

KOLUMNI: ILPO KUUSELA s. 33

Dan Kantor: "Aika aikaansa kutakin" s. 34
LEIF FURMAN

Historia

Suomi ja Suomen juutalaiset Efraim Deinardin
1885 hepreaksi kuvaamina s. 37
TAPANI HARVAINEN, PROF. EMER.

KOLUMNI: DAVID LANDAU s. 42

Kulttuuri

"Ottakaa juutalainen kiinni" s. 43
TOIMITTANUT LEIF FURMAN

Tervetuloa keskustelukerhoon s. 44

Kirjasto tiedottaa s. 45

Kirjahyllyni s. 46
SEMY KAHAN

Meiltä ja muualta

Maailmalla tapahtuu s. 47
KOONNUT LEIF FURMAN

Juutalaista huumoria s. 49
KOONNUT LEIF FURMAN

Seurakuntasivut s. 50



Sampo = Shemesh(?)

David Landau

Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa (5. luku, jakeet 21–24) lukee:

”Kun Hanok oli kuudenkymmenenviiden vuoden vanha, syntyi hänelle Metusalah. Ja Hanok vaelsi Metusalahin syntymän jälkeen Jumalan yhteydessä kolmesataa vuotta, ja hänelle syntyi poikia ja tyttäriä. Niin oli Hanokin koko elinaika kolmesataakuusikymmentäviisi vuotta. Ja kun Hanok oli vaeltanut Jumalan yhteydessä, ei häntä enää ollut, sillä Jumala oli ottanut hänet pois.”

Tämä Raamatun teksti inspiroi kolmannella tai toisella vuosisadalla ennen ajanlaskun alkua tuntematonta juutalaista kirjailijaa kirjoittamaan kirjan, missä hän kertoi mitä Hanokille tapahtui kun tämä vaelsi Jumalan kanssa. Tämä kirja tunnetaan nykyään nimellä *Ensimmäinen Hanokin kirja* (1 *Enoch*). Katkelmia tästä kirjasta on löydetty Qumranista ja niistä on selvinnyt, että kirjan alkuperäinen kieli on ollut aramea.

Ajan kuluessa juutalaiset eivät enää välittäneet tästä kirjasta eivätkä säilyttäneet sitä. Kuitenkin, varhaiskristityt olivat kiinnostuneet kirjasta ja käänsivät sen kreikaksi. Heidän kiinnostuksensa kesti muutaman vuosisadan ja lopahti sitten. Lopulta kirja on katosi läntisestä maailmasta ja se on säilynyt kokonaan vain ge'ezin kielellä Etiopiassa. Tämän havaitsi skottilainen kuusi vuotta Etiopiassa asunut matkailijatutkija James Bruce. Palatuaan kotimaahansa vuonna 1773, hän toi mukanaan kolme kopiota kirjasta. Kirja käännettiin eri kielille ja heprean kielen käännös julkaistiin vuonna 1956.

Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa (6:1,2) kerrotaan, että ”kun ihmiset alkoivat lisääntyä maan päällä ja heille syntyi tyttäriä, huomasivat Jumalan pojat ihmisten tyttäret ihaniksi ja ottivat vaimoikseen kaikki, jotka he parhaiksi katsoivat”. Hanokin kir-

jan kuudes kappale jatkaa tätä kertomusta. Kirjoittaja siteeraa nämä Raamatun jakeet ja kertoo sen jälkeen, että Jumalan pojat kokoontuivat ja vannoinvat jatkavansa tapaansa, vaikka Jumala ei hyväksynyt sitä. Kokouksessa he nimittivät 19 johtajaa. Yksi niistä oli Sampsapel. Heprean kielen kääntäjä, A. Kahana, ehdotti, että alkuperäinen nimi oli Shamshiel, eli *el*, tässä yhteydessä ’suojelija’, joka huolehtii *shemesh*, ’auringosta’. Mielestäni se muistuttaa sanaa Sampo.

Kalevalassa Sampo on ihmeellinen kone tai esine mutta on olemassa muitakin selityksiä. Kirjassaan *Sammon Arvoitus* (1932), E.N. Setälä kirjoitti (s.199):

”Julius Krohn on käänteentekevä teoksensa *Suomalaisen kirjallisuuden historian* I osassa (1884) yhtynyt siihen käsitykseen, että sampo alkujaan oli aurinko. Hänen käsityksensä on kuitenkin varsin monimutkainen ja eri suunnille ajautunut, niin että siitä on vaikea saada aivan tarkkaa yleiskuvaa. ... ja itse Sammon nimi-kin on vain väännös Sampsasta.”

Vielä 150–200 vuotta sitten Suomessa ja Karjalassa oli elävänä muistitietona muinaista suullista perinnettä ja kansantieteellisiä kuvauksia. Ehkä tässä perinteessä oli säilynyt jotain muinaisena aikana kadonneesta Hanokin kirjasta? ■